

Аймгийн нийгэм, эдийн засгийн байдал (2018 оны 2 сарын байдлаар)

I. Төсвийн орлого

Санхүү, төрийн сангийн хэлтсийн мэдээгээр 2018 оны 2-р сарын байдлаар орон нутгийн төсвийн орлогын төлөвлөгөөний биелэлт 36.7 хувьтай буюу 915.3 сая төгрөгийн гүйцэтгэлтэй байна. Үүнээс гадна улсын төвлөрсөн төсөвт оруулбал зохих орлогын төлөвлөгөө 138.7 хувьтай буюу 148.7 сая төгрөгийн орлогыг улсын төвлөрсөн төсөвт оруулаад байна. Улсын болон орон нутгийн төсөвт нийт дүнгээр 1063.9 сая төгрөгийн орлого оруулж, аймгийн дүнгээр орлогын төлөвлөгөөний биелэлт 40.9 хувьтай байна.

Тусламжийн орлогыг оруулан тооцсоноор аймгийн хэмжээний нийт орлого ба тусламж 6740.8 сая төгрөг болж, төлөвлөгөөний биелэлт 81 хувьтай байна. Орон нутгийн төсөвт улсын төсвөөс авсан санхүүгийн дэмжлэг 1332.6 сая төгрөг, тусгай зориулалтын шилжүүлгээс санхүүжих 4306.2 сая төгрөг, орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас 186.7 нийт 5825.5 сая төгрөгийн тусламжийн орлого орсон байна.

Орон нутгийн төсвийн орлогынхоо төлөвлөгөөг Баянжаргалан, Гурвансайхан, Өлзийт, Луус, Дэлгэрхангай, Сайнцагаан, Адаацаг сумд 9.8-49.2 хувиар буюу 1.7-25.6 сая төгрөгөөр төлөвлөгөөгөө давуулан биелүүлсэн бол бусад сумд төлөвлөгөөгөө 4.5-27.2 хувиар тасалдуулсан байна.

II. Төсвийн зарлага

2018 оны 2 сарын байдлаар орон нутгийн төсвийн байгууллагын зардлын дүн 5386.6 сая төгрөг болж өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 12.2 хувиар буурсан байна. Зардлын төрлөөр авч үзвэл цалин хөлс нэмэгдэл урамшууллын зардал 2908,4 сая төгрөг болж нийт зардлын 54 хувийг эзэлж байна. Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл өмнөх оноос 10.7 хувиар өсч 336.9

сая төгрөг болсон байна. Тухайн сарын байдлаар байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал 805.3 сая төгрөг болж өмнөх оны мөн үеэс 6.9 хувиар өссөн бол хангамжийн бараа материалын зардал, норматив зардал, эд хогшил, урсгал засварын зардал, бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр хураамж, бараа үйлчилгээний бусад зардал хөрөнгийн зардал өмнөх оны мөн үеэс өссөн бол норматив зардал, томилолтын зардал засгийн газрын дотоод шилжүүлэг, бусад урсгал шилжүүлэг 6.4-95 хувиар буурсан үзүүлэлттэй байна.

III. Банк

Банкны зээлийн үлдэгдэл өмнөх оны мөн үеэс 11.9 хувиар өсч 102080.7 сая төгрөг болжээ. Үүнээс анхаарал хандуулах зээл 1004.8 сая төгрөг, чанаргүй зээл 623.4 сая төгрөгийн үлдэгдэлтэй болж өмнөх оны мөн үеэс анхаарал хандуулах зээл 13.8 хувиар буурч, чанаргүй зээл 0.4 хувиар өссөн байна. Нийт зээлийн үлдэгдлийн 1,6 хувийг анхаарал хандуулах ба чанаргүй зээл эзэлж байна. Иргэдийн хувийн хадгаламж өмнөх оны мөн үеэс 23.2 хувиар өсч 39474.3 сая төгрөг болов.

IV. Бүртгэлтэй ажилгүйчүүд

2018 оны 2 сарын байдлаар аймгийн хөдөлмөрийн хэлтэст бүртгэлтэй, ажил хайж байгаа 691 хүн бүртгэгдсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 352 хүнээр буурсан байна. Нийт ажилгүйчүүдийн 46.7 хувь буюу 323 хүн нь эмэгтэйчүүд байна. Аймгийн хэмжээнд хөдөлмөрийн насны 10000 хүнд 226 ажилгүйчүүд ногдож байхад Баянжаргалан 410, Сайнцагаан 362, Дэлгэрцогт суманд /298/, Өндөршил /339/ байгаа нь аймгийн дунджаас дээгүүр байна. Бүртгэлтэй ажилгүй иргэдийн 20.0 хувь нь дипломын болон баклавын дээд, 3.0 хувь нь тусгай мэргэжлийн дунд, 9.0 хувь нь техникийн болон мэргэжлийн, 35.0 хувь нь бүрэн дунд, 22.0 хувь нь суурь, 9.0 хувь нь бага, 2.0 хувь нь боловсролгүй иргэд байна. Нийт бүртгэлтэй ажил хайгч иргэдийн 2,2 хувь буюу 15

нь хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд байгаа бол 50,8 хувь нь 15-34 насны залуучууд байна.

V. Ажлын байрны зуучлал

Хөдөлмөрийн хэлтсийн 2018 оны 2 сарын мэдээгээр нийт 132 хүн ажлын байранд зуучлагдсан нь өмнөх оны мөн үеэс 76 хүнээр нэмэгдсэн байна. Ажлын байранд зуучлагдсан иргэдийг эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар авч үзэхэд удирлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа 38,6 хувь, үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа 50,8 хувь, Төрийн удирдлага батлан хамгаалахын салбарт 3,0 хувь, боловсролын салбар, санхүү даатгалын салбарт тус бүр 2,3 хувь нь зуучлагдсан бол үлдсэн хувь нь уул уурхай, эрүүл мэнд, урлаг соёлын салбарт зуучлагджээ.

VI. Нийгмийн даатгал

Аймгийн нийгмийн даатгалын сангийн орлого 2018 оны эхний 2 сарын байдлаар 4463.1 сая төгрөг, зарлага 4488.6 сая төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеийнхээс орлого 143.1 сая төгрөгөөр буурч, зарлага 175 сая төгрөг буюу 4.1 хувиар өслөө.

Аймгийн нийгмийн даатгалын хэлтсийн мэдээгээр нийгмийн даатгалд 2018 оны эхний 2 сарын байдлаар 7895 хүн шимтгэл төлөгч, даатгуулагчаар бүртгэгдсэний 1617 хүн буюу 20.5 хувь нь аж ахуйн нэгж, байгууллагаас, 3534 хүн буюу 44.8 хувь нь төсөвт байгууллагаас, 2744 хүн буюу 34.7 хувь нь сайн дураар шимтгэл төлсөн нь өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад бүгд буурсан байна.

Нийгмийн даатгалын сангаас олгосон тэтгэврийн хэмжээ 2018 оны эхний 2 сарын байдлаар 3961.6 сая төг болж, үүний 81.7 хувийг өндөр настны, 12.3 хувийг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн, 2.7 хувийг тэжээгчээ алдсаны, 3.3 хувийг цэргийн тэтгэвэр эзэлж байна.

Энэ оны эхний 2 сарын байдлаар тэтгэврийн даатгалын сангаас тэтгэвэр авагч 6639 хүн байна. Нийт тэтгэвэр авагчдын 80.7 хувь буюу 5356 хүн өндөр насны, 14.0 хувь буюу 931 хүн тахир дутуугийн, 3.5 хувь буюу 234 хүн тэжээгчээ

алдсаны, 1.8 хувь буюу 118 хүн нь цэргийн тэтгэвэр авагчид байна.

Энэ оны эхний 2 сарын байдлаар тэтгэмжийн даатгалын сангаас тэтгэмж авагчид 419, YOMШӨ-ний даатгалын сангаас тэтгэвэр, тэтгэмж авагчид 22 ажилгүйдлийн даатгалын сангаас ажилгүйдлийн тэтгэмж авагч 36 хүн байна.

Эхний 2 сарын байдлаар эрүүл мэндийн даатгалд даатгуулагчийн тоо 11236 байгаагийн 79.8 хувь буюу 8967 төр хариуцах иргэд, 12.4 хувь буюу 1392 малчид, 7.8 хувь буюу 877 оюутан суралцагсад, аж ахуйн нэгжийн эзэн, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч иргэн байна.

2018 оны 2 сарын байдлаар аймгийн нийгмийн даатгалын хэлтсийн мэдээгээр нийгмийн даатгалын шимтгэлийн орлого 1651.6 сая төгрөг болж төлөвлөгөөгөө 33.2 хувиар буюу 441.2 сая төгрөгөөр давуулан биелүүлсэн байна. Нийгмийн даатгалын шимтгэлийн орлогын төлөвлөгөөгөө Гурвансайхан сумаас бусад бүх сумд давуулан биелүүлсэн байна.

VII. Эрүүл мэнд

Эрүүл мэндийн газрын мэдээгээр аймгийн хэмжээнд 2018 оны 2-р сарын байдлаар 154 эх төрсөн нь өнгөрсөн мөн үеэс 20 төрөлтөөр өссөн ба нийт 155 хүүхэд амьд төрсөн байна. Төрсөн эхчүүдийн 90,3 хувь нь аймгийн нэгдсэн эмнэлэгт төрсөн байна. Тус аймагт энэ сарын байдлаар эхийн эндэгдэл гараагүй.

2018 оны 2 сарын байдлаар 1 хүртлэх насны нялхсын эндэгдэл 2 байгаа нь Дэлгэрцогт сум болон аймгийн нэгдсэн эмнэлэгт бүртгэгдсэн байна. Нас баралтын 42 тохиолдол бүртгэгдсэн бөгөөд өнгөрсөн оны мөн үеэс 3 тохиолдлоор өсчээ. Нас баралтыг шалтгаанаар нь авч үзвэл хорт хавдрын нас баралт хамгийн өндөр 26,2 хувийг эзэлж байна.

Тухайн сарын байдлаар стационарит шинээр 1976 эмчлүүлэгч хэвтэж, 1996 эмчлүүлэгч эмнэлгээс гарсан бөгөөд нийт 14521 ор хоног ашиглаж, дундаж ор хоног 7.3 байна. 2018 оны 2 сарын байдлаар 25622 амбулаторийн үзлэг бүртгэгдсэнээс

урьдчилан сэргийлэх үзлэг 20,0 %, амбулаторийн үзлэг 53,4%, идэвхитэй хяналт 17,1 %, гэрийн үзлэг 5,7 %- ийг эзэлж байна. Нийт үзлэгт хамрагдсан хүмүүсийн 34,2 хувь нь эрэгтэй, 65,8 хувь нь эмэгтэй хүн байна. Халдварт өвчний 74 тохиолдол бүртгэгдээд байгаа нь урьд оны мөн үеэс 3 тохиолдлоор буурч, 10000 хүн амд ногдох халдварт өвчнөөр өвчлөгчдийн тоо 16,1 болж өмнөх оны мөн үеэс 0,9 хувиар буурсан байна.

ҮIII. Нийгмийн халамж

2018 оны эхний 2 сарын байдлаар нийгмийн халамжийн сангаас 9699 хүнд 1170,6 сая төгрөгийн тэтгэвэр тэтгэмж, халамжийг олгосон байна. Нийт тэтгэвэр тэтгэмж авагчидын 35% буюу 3443 нь алдарт эхийн одонтой эхчүүд бөгөөд 487,3 сая төг, 23.0 % буюу 2212 нь насны хишиг тэтгэмж авч буй ахмадууд 202,6 сая төг, 20% буюу 1930 нь 0-3 насны хүүхдээ асарч буй эхчүүдэд 117,6 сая төг, нөхцөлт мөнгөн тэтгэмжийг 738 иргэн 87,9 сая төгрөг, Халамжийн тэтгэвэрийг 721 иргэн 197,2 сая төгрөг, жирэмсэн нярай, хөхүүл хүүхэдтэй 395 эхчүүдэд 23,6 сая төгрөгийн тэтгэвэр тэтгэмжийг олгосон байна.

IX. Хэрэглээний бараа үйлчилгээний үнэ, үнийн индекс

Хэрэглээний үнийн индекс нь хэрэглэгчдийн худалдаж авсан бараа, үйлчилгээний нэр төрөл, чанар өөрчлөлтгүй тогтвортой байхад үнэ дунджаар хэрхэн өөрчлөгдөж буйг хэмжих үзүүлэлт бөгөөд нэг өрхийнхийг биш, нийт өрхөөр тооцсон үнийн дундаж өөрчлөлтийг харуулна. Тус аймагт 2018 оны 2-р сарын байдлаар хэрэглээний үнийн индекс 2017 оны 2-р сартай харьцуулахад 5.2 хувиар өсчээ.

Хэрэглээний үнийн индекс 5.2 хувиар өсөхөд хүнсний бараа согтууруулах бус ундааны бүлэг 9.0 хувиар, согтууруулах ундаа, тамхи мансууруулах бодис 9.9 хувиар, хувцас бөс бараа гутлын бүлэг 0.7 хувь өссөн, орон сууц, ус, цахилгаан, түлшний бүлэг 0.6 хувь буурсан, гэр ахуйн тавилга,

гэр ахуйн барааны бүлэг 7.0 хувь, эм тариа эмчилгээний бүлэг 8.4, тээврийн бүлэг 13.8 хувиар өссөн нь нөлөөлсөн байна. 2018 оны 2 сарын байдлаар Сайнцагаан сумын хүнсний зах, дэлгүүрт худалдаалагдаж байгаа хүнсний гол нэрийн бараа, бензин, дизель түлш болон ноолуурын үнийг орууллаа.

ХҮНСНИЙ ГОЛ НЭРИЙН БАРААНЫ ҮНЭ /7 хоногоор/

№	Барааны нэр, төрөл	II/07	II/14	II/21	II/28
1	Гурил, 1-р зэрэг, кг	1200	1200	1200	1216
2	Хонины мах, кг	5500	5500	5500	5500
3	Үхрийн мах, кг	0	0	0	0
4	Ямааны ястай мах, кг	4500	4500	4000	4500
5	Элсэн чихэр, кг	2000	2000	2000	2000
6	Цагаан будаа, кг	2266	2266	2283	2283
7	Шингэн сүү, л	3000	3000	3000	3000
8	Ноолуурын үнэ 1 кг	70000	70000	70000	70000
9	Бензин А-80, 1литр	1630	1640	1666	1666
10	Бензин А-92, 1литр	1780	1790	1790	1790
11	Дизель түлш 1 литр	2097	2120	2126	2126

X. Хөдөө аж ахуй

Аймгийн хэмжээнд энэ оны 3 сарын 1 ны байдлаар 3556 толгой мал хорогдоод байна. Үүний 8.4 хувь буюу 300 адуу, 13.6 хувь буюу 483 үхэр, 27.6 хувь 983 ямаа, 50,2 хувь буюу 1786 хувийг хонь эзэлж байна.

XI. Аж үйлдвэр

Аж үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлт 2018 оны 2 сарын байдлаар 1298.7 сая төгрөг болж өнгөрсөн оны мөн үеэс 7 хувиар буурсан байна.

XII. Гэмт хэрэг

Цагдаагийн хэлтсийн 2018 оны эхний 2 сарын байдлаар аймгийн хэмжээнд нийт бүртгэгдсэн гэмт хэргийн тоо 43 болж өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад ижил түвшинд байна. Гэмт хэрэгт холбогдогсдын тоо өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад 87,2 хувиар буурч, 5 хүн холбогдоод байна. 2018 оны эхний 2 сарын байдлаар танхайрах, булаалт, дээрэм, албан тушаал, гал түймэрийн гэмт хэрэг гараагүй байна. Өнгөрсөн оны мөн үеэс хүн амины, бусдын бие махбодид гэмтэл учруулах хэрэг, бусдын эд хөрөнгийг хулгайлах, золгүй учрал, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг хэргүүд нэмэгдсэн байна.

Бүртгэгдсэн нийт хэргүүдийг өнгөөр нь авч үзвэл 41,8 хувийг бусдын бие махбодид гэмтэл учруулах хэрэг, 25,5 хувийг хулгайн, 13,9 хувийг тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдлын эсрэг, 2,3 хувийг хүн амины, 2,3 хувийг хүчиндэх, 2,3 хувийг золгүй учралын хэрэг тус тус эзэлж байна.

Нийт гэмт хэргийн 6,9 хувийг согтуугаар үйлдсэн байна. 18 ба түүнээс дээш насны 10000 хүнд ногдох гэмт хэрэг аймгийн дүн 8 хүн байхад Дэлгэрцогт 9, Сайнцагаан 18, Өндөршил 10 байгаа нь гэмт хэрэг ихтэй сумдад орж байна.

Гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол 86,8 сая төгрөг, түүний 4,8 хувь буюу 4,2 сая төгрөгийг нөхөн төлүүлээд байна. Гэмт хэрэг илрүүлэлтийн хувь аймгийн хэмжээнд өмнөх оны мөн үеэс 51,1 хувиар буурч 11,9 болсон байна

XIII. Байгаль орчин

ЦАГ АГААРЫН УРЬДЧИЛСАН МЭДЭЭ

Энэ сард агаарын дундаж температур нь нийт нутгаар 5-10 градус хүйтэн байдаг ба олон жилийн дунджаас 0.5-1.0 градусаар дулаан байна.

Нэгдүгээр арав хоногийн эхэн болон дунд үе, хоёрдугаар арав хоногийн эхээр бага зэрэг хүйтэрч нутгийн хойд хэсгээр шөнөдөө 19-24 градус, өдөртөө 3-8 градус хүйтэн, бусад нутгаар шөнөдөө 13-18 градус хүйтэн, өдөртөө

1-6 градус дулаан байна. Нэг болон хоёрдугаар арав хоногийн сүүлчээр хүйтний эрч суларч нутгийн хойд хэсгээр шөнөдөө 6-11 градус хүйтэн, өдөртөө 1 градус дулаанаас 4 градус хүйтэн, бусад нутгаар шөнөдөө 7-12 градус хүйтэн, өдөртөө 9-14 градус дулаан байна. Харин гуравдугаар арав хоногт дулаарч шөнөдөө нутгийн хойд хэсгээр 0-5 градус хүйтэн, бусад нутгаар 2 градус дулаанаас 3 градус хүйтэн, өдөртөө 16-21 градус дулаан байна.

Энэ сард нийт нутгаар дунджийн орчим хур тунадас орох төлөвтэй. Хоёрдугаар арав хоногийн эхээр нутгийн өмнөд хэсгээр, сүүлээр зарим газраар бага зэргийн цас, гуравдугаар арав хоногийн дунд үеэр ихэнх нутгаар хур тунадас орох төлөвтэй. Нэг болон хоёрдугаар арав хоногийн эхэн болон сүүлээр зарим газраар 12-14 м/с, зарим үед 16-18 м/с, хоёр болон гуравдугаар арав хоногийн дунд үеэр ихэнх нутгаар 16-18 м/с, зарим үед 20-22 м/с хүртэл ширүүсч шороон ба цасан шуурга шуурах төлөвтэй.